

Hoopvolle doelstellingen, maar zit het venijn in de staart?

De nieuwe Vlaamse Regering, Diependaele I, is een feit. Ze legde op 30 september 2024 de eed af in het Vlaams Parlement. De nieuwe minister-president legde daar die dag ook de Septemberverklaring af. Wat de regering wil realiseren, lezen we in het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029.¹ Daarin zijn de prioriteiten voor de komende jaren vastgelegd.

Toen koning Boudewijn in 1987 aan Jean-Luc Dehaene vroeg om te bemiddelen bij een aartsmoeilijke regeringsvorming, nam die de opdracht aan met de ondertussen legendarische woorden: "Sire, geef me honderd dagen." Uiteindelijk vormde Dehaene na 106 dagen een nieuwe Belgische regering. Anno 2024 duurde het welgeteld 112 dagen vooraleer Vlaams formateur Matthias Diependaele zijn nieuwe Vlaamse Regering kwam voorstellen in het parlement. Op de federale regering is het nog wachten. We zijn gewend geraakt aan zo'n lange periode van regeringsvorming. De nieuwe minister van Onderwijs, Zuhair Demir, neemt, naast onderwijs, ook de bevoegdheden Justitie en Werk voor haar rekening. Of ze die opdracht zal blijven waarnemen, stelt de minister na amper een week al openlijk in vraag: zij wil stoppen als Vlaams minister van Onderwijs als ze burgemeester kan worden in Genk.² De combinatie van de bevoegdheden Onderwijs en Werk is wellicht niet toevallig. We lezen daar in het regeerakkoord ook over in de aanzet van het hoofdstuk 'Onderwijs'. Hoogstaand onderwijs wordt er meteen gelinkt aan welvaart.

Federale regering

Na het uitlekken van de zogenaamde supernota deze zomer, verkeert de vorming van de federale regering in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in een ietwat comateuze toestand. De ideeën die we terugvinden in die supernota zijn bijzonder verontrustend: een aanval op het ambtenarenstatuut, maatregelen die onze pensioenen (flink) doen dalen, de intentie om het indexstelsel van de ambtenaren af te stemmen op dat van de privé ... De nieuwe federale regering mogen we, volgens de laatste berichten, wel pas ten vroegste tegen Kerstmis verwachten. Daarover later dus meer.

Mei-acties onderwijsvakbonden

De trouwe lezer van Strijdpunt herinnert zich ongetwijfeld dat COC, na de publicatie van het rapport van de Commissie van Wijzen in december 2023, vreesde dat dat rapport zou fungeren als een blauwdruk voor het nieuwe regeringsprogramma. De voorzitter van de commissie, Dirk Van Damme, en de vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers blijven dat rapport ook nu nog naar voor schuiven als basis voor verdere beleidsmaatregelen. Gelukkig kreeg COC op 25 april 2024 in de Commissie voor Onderwijs van het Vlaams Parlement de kans om het verhaal te brengen van de echte experts, onze mensen in het werkveld. De 'ongemakkelijke waarheden' maakten, samen met de tien krachtlijnen die we daaruit distilleerden, indruk op de parlementsleden, van wie er alvast één op het einde van de zitting openlijk concludeerde dat "het te nemen of te laten Rapport van de Commissie van Wijzen niet de oplossing is". Begin mei kwamen meer dan 10.000 echte experts op straat in de vijf verschillende provincies en lieten daar de stem van het veld oorverdovend luid klinken. Waren onze acties zinvol? Zeker en vast: een aantal heel kritische punten uit het rapport van de Commissie van Wijzen vinden we in een eerste lezing niet terug in het regeerakkoord. De benoeming aan het schoolbestuur in plaats van aan de school, de licentie van de leraar, het mandaat van de directeur, een maximumpercentage vastbenoemden, twintig jaar anciënniteit voor enkel nieuwe zijinstromers ...

De ongemakkelijk waarheden

De krachtlijnen die COC bracht in het Vlaams Parlement vinden we niet allemaal terug in het regeerakkoord, maar een aantal zijn toch duidelijk aanwezig: de zorg om niet langer alle maatschappelijke problemen alleen op het onderwijs af te wentelen, meer aandacht voor vakinhoud, vakdidactiek en klasmanagement in versterkte lerarenopleidingen, het terugdringen van de planlast, de rationalisering van het studieaanbod, de opleiding van de directeur, meer respect en meer vertrouwen.

1. Vlaams Regeerakkoord 2024-2029. Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen | Vlaanderen.be <https://fs.gd/omiW5z>
2. Op zondag 13 oktober 2024 worden lokale en provinciale verkiezingen gehouden.

Hoopvolle doelstellingen maar ...

We vragen ons dus af of we met het regeerakkoord gerustgesteld mogen zijn. De ervaring leert ons dat wat niet in het regeerakkoord staat, op een of andere manier toch ook in beleid kan omgezet worden. Een aantal passages in het Vlaams Regeerakkoord is bovendien vaag, algemeen, abstract en voor interpretatie vatbaar. Dat vraagt verdere verduidelijking en minstens zullen we de vraag blijven stellen om de sociale onderhandelingen deze legislatuur ernstig te nemen.

In het regeerakkoord is er bijvoorbeeld sprake van ontkleuring van de middelen. Daar staat COC kritisch tegenover, want dat zou kunnen betekenen dat de middelen niet meer worden gebruikt voor de doelen waarvoor de Vlaamse Regering die middelen heeft voorzien, zoals de middelen voor aanvangsbegeleiding, werkdrukvermindering, nascholing ... In het ergste geval legt de Vlaamse Regering helemaal geen doelen meer vast, maar we begrepen tijdens hoorzitting in de Commissie voor Onderwijs van meerdere parlementariërs dat het - terecht - nooit zo ver zou komen. In haar regeerakkoord koppelt de regering aan die ontkleuring de voorwaarde dat de schoolbesturen eerst een open en transparante boekhouding moeten hebben. In het basis- en secundair onderwijs komen twee *open end*-omkaderingsbudgetten (een voor primaire processen in de klas en een voor secundaire processen). Elders in het regeerakkoord lezen we een wijziging van de taakinvulling van de inspectie en de verificatie en ook het woord 'audit' duikt op. De vraag is of en hoe die maatregelen zich tot elkaar verhouden.

Dezelfde vaagheid vinden we terug in de passage over de intentie van de regering om na te gaan "of we het aantal verlofstelsels kunnen reduceren". COC wil dat zeker mee *nagaan*, maar herinnert eraan dat die verlofstelsels al gereduceerd werden onder minister Crevits (2014-2019). De vraag is ook wat er precies bedoeld wordt met 'reduceren'. Voor COC maakt het recht op verlof tijdens verschillende periodes van de loopbaan deel uit van een duurzaam personeelsbeleid.

Wat betreft professionalisering hinkt het regeerakkoord op twee benen: enerzijds wil men de toekenning van anciënniteit koppelen aan bewezen professionalisering (versta, zoals in het rapport van de Commissie van Wijzen, dat wie niet genoeg bijschoolt, een loonsverhoging verliest), anderzijds spreekt men van een 'blijfbonus' voor wie professionaliseert. Professionalisering behoort tot de kerntaak van de leraar en is ook voor COC essentieel, maar iedere pedagoog weet dat belonen beter werkt straffen ...

Wat wel heel duidelijk is, maar tegelijk erg verrassend, is het vrij radicale voornemen van de Vlaamse Regering om de vakken levensbeschouwing in het officieel onderwijs af te schaffen en te vervangen door een vak interlevensbeschouwelijke dialoog. Veel leerkrachten levensbeschouwelijke vakken nemen contact met ons op en geven aan dat ze dat ervaren als een miskennis van hun werk en dat het hen erg onzeker maakt over hun toekomst.³

Uitgestoken hand

Er zijn nog heel veel vragen bij het onderwijsluik van de nieuwe Vlaamse Regering en we hebben dan ook aan minister Demir gevraagd om zo snel mogelijk met ons het gesprek aan te gaan. Lezen we wat er staat of lezen we niet wat er staat? Of lezen we wat er niet staat? We lezen minstens een aantal goede voornemens waarmee een coalitie prima kan uitpakken, zeker nu er alweer belangrijke verkiezingen voor de deur staan. Voor de Vlaamse Regering lijkt het weerbericht 'licht tot zwaar bewolkt met kans op een opklaring' aan te geven, maar voor de federale regering wijst de barometer op 'onweer'. Stormen kunnen echter pas op het laatste moment worden voorspeld.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Er zijn nog heel veel vragen bij het onderwijsluik van de nieuwe Vlaamse Regering en we hebben dan ook aan minister Demir gevraagd om zo snel mogelijk met ons het gesprek aan te gaan.

3. Een inhoudelijk reactie van COC daarop lees je in het artikel over de dag van het onderwijspersoneel, pagina 5.